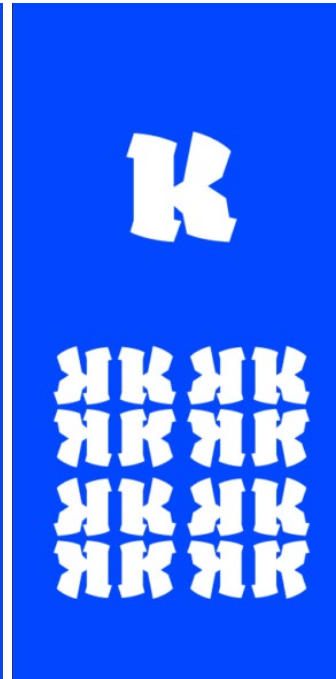

Kuvistuubi

Layout och komposition inom visuell design

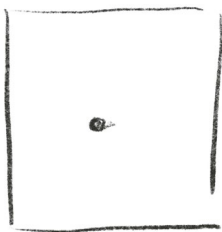
Grundläggande principer för komposition

Det är viktigt att förstå grundprinciperna för komposition för att kunna använda dem i layout och visuell design. Allt börjar med grundformerna: punkt och linje. Att medvetet eller avsiktligt bryta mot kompositionens regler kan också fungera som ett effektivt stilgrepp i ett visuellt arbete.

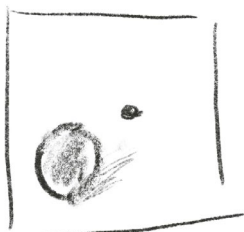
1. Punkt

En harmonisk komposition kan uppstå redan ur en enda punkt, eftersom den ses i relation till den omgivande ytan. Punkten kan vara en självständig del av kompositionen, men först när det finns spänning mellan två element uppstår ett intryck av rymd och rörelse. Djup skapas i bilden genom element av olika storlek.

1. Punkt

2. Linje

2. Linje

En linje är en skärning mellan två plan eller spåret av en punkt som rör sig.

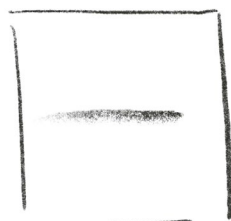
3. Horisontell linje

Den enklaste raka linjen är den horisontella, dvs. vågräta linjen. Den präglas av kyla, vidhet och platthet, lugn och stabilitet. Den associeras också med balans.

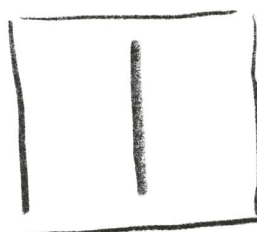
4. Vertikal linje

Motsatsen till den horisontella linjen är den vertikala, alltså lodräta linjen. Den upplevs som hög, uppåtsträvande och högtidlig, varm och rörlig.

3. Horisontell linje

4. Vertikal linje

5. Diagonal linje

Den tredje grundtypen av raka linjer är diagonalen, alltså en sned linje som skär genom ytan. Den har en tendens till dramatik, livlighet och aktivitet. Motsatsen till raka linjer är den böjda linjen, som kan vara dynamisk och varierande.

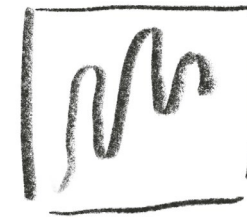
6. Andra egenskaper

En linje kan också uttrycka olika rörelser: stigande, fallande, cirkulerande, närmande, flyende, avtagande och accelererande. En böjd linje är mjuk. Linjens uttrycksmedel är dess riktning, täthet, placering, form, mörkhet, tjocklek, antal, avbrott, rytm och hastighet.

5. Diagonal linje

6. Andra egenskaper

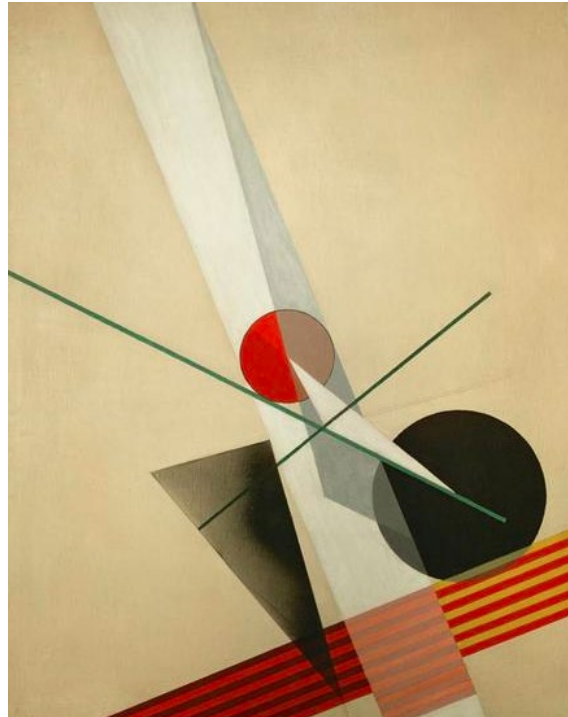

Historiska exempel på komposition

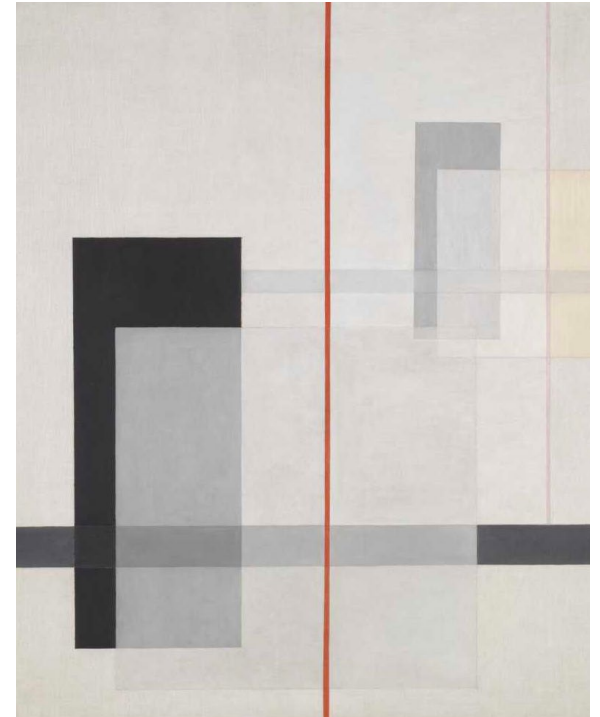
Bauhaus var en konst- och designskola som verkade i Tyskland mellan 1919 och 1933. Skolan var en revolutionär rörelse som förenade konst, hantverk och industriell formgivning. Bauhaus inflytande syns fortfarande inom många områden av konst och design.

László Moholy-Nagy var en av de mest framstående gestalterna vid Bauhaus, och han hade en stark vision för komposition. Hans filosofi var djärv och experimentell; han använde linjer, punkter och färger för att skapa verk som förmedlade ett intryck av rörelse eller en känsla av lugn.

Moholy-Nagys kompositioner förenade funktionalitet med enkelhet. Hans innovativa, djärva och fördomsfria stil inspirerar fortfarande konstnärer i dag. Vilket av verken upplevs som lugnare – och vilket som mer fartfyllt?

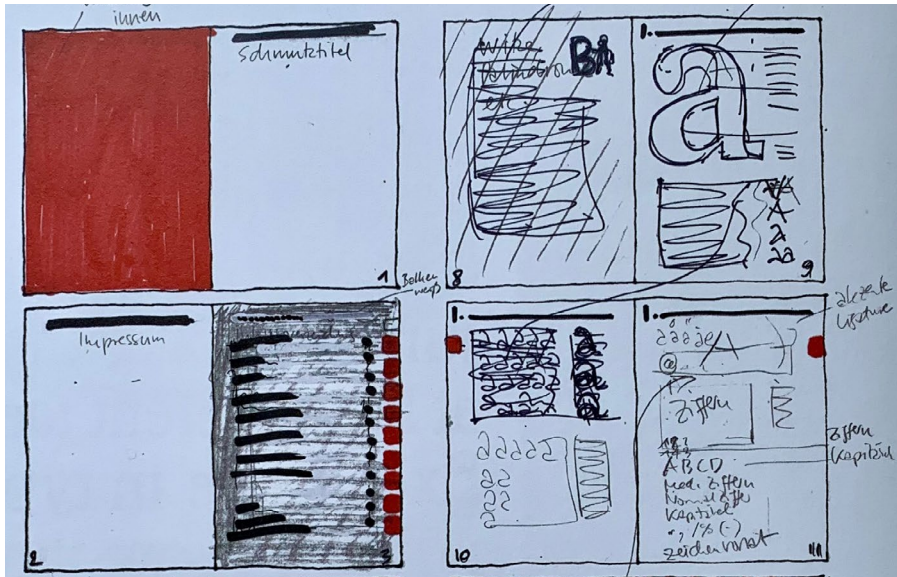
1. Composition A Xxi, 1925

2. K VII, 1922

Layout och ombrytning

Med layout avses hur elementen i en publikation – till exempel en tidning eller en webbsida – komponeras och formas till ett önskat uttryck. En god layout kännetecknas av att den är informativ, tilltalande, intressväckande och lätt att läsa. Planering av layouten är en central del av visuell design. I arbetet tas hänsyn till alla element som bildar den slutliga visuella produkten, oavsett om det gäller en tryckt bok, en webbsida, en annons, en tidning eller en broschyr.

Handritade skisser av Erik Spiekermanns för layouten av en bok.

Böcker och tidningar: I layouten för böcker och tidningar bestäms hur text, bilder, rubriker och andra element placeras på sidorna. En väl genomtänkt layout gör innehållet tilltalande och lätt att ta till sig.

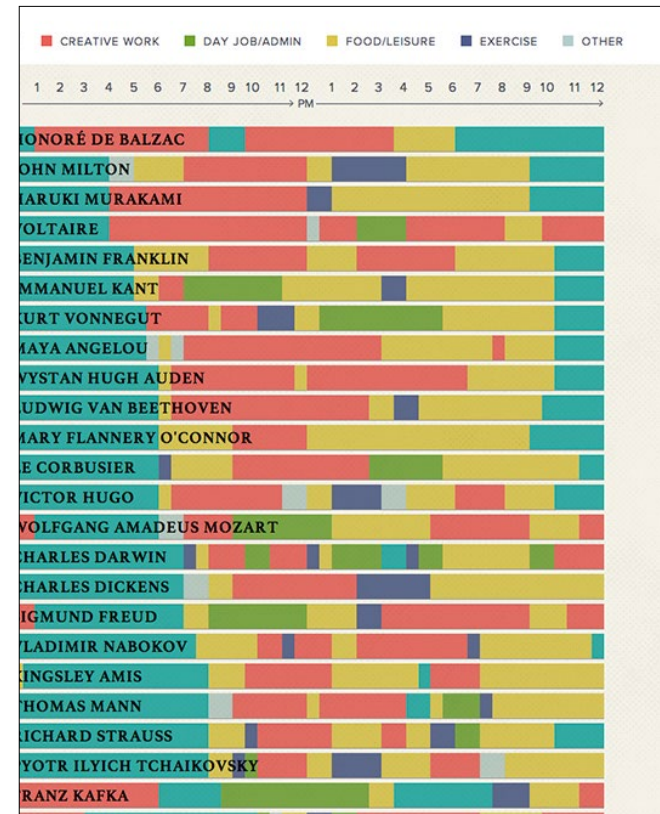

Ett uppslag ur samma bok i tryckt form.

Broschyrer och affischer: När man bryter om broschyrer och affischer är målet att göra innehållet tilltalande och lättläst. Samtidigt gäller det att ta hänsyn till den aktuella produktens specifika format och utrymme.

Förpackningsdesign: Layout är viktig inom förpackningsdesign eftersom layouten avgör hur produktinformation och varumärkets budskap presenteras. Layouten på en förpackning ska vara tilltalande, informativ och tydlig för att produkten ska sälja bra.

Infografik: Infografik kombinerar text och bild för att förmedla information och statistik i visuell form. Med layouten ser man till att informationen blir lätt att förstå och samtidigt tilltalande.

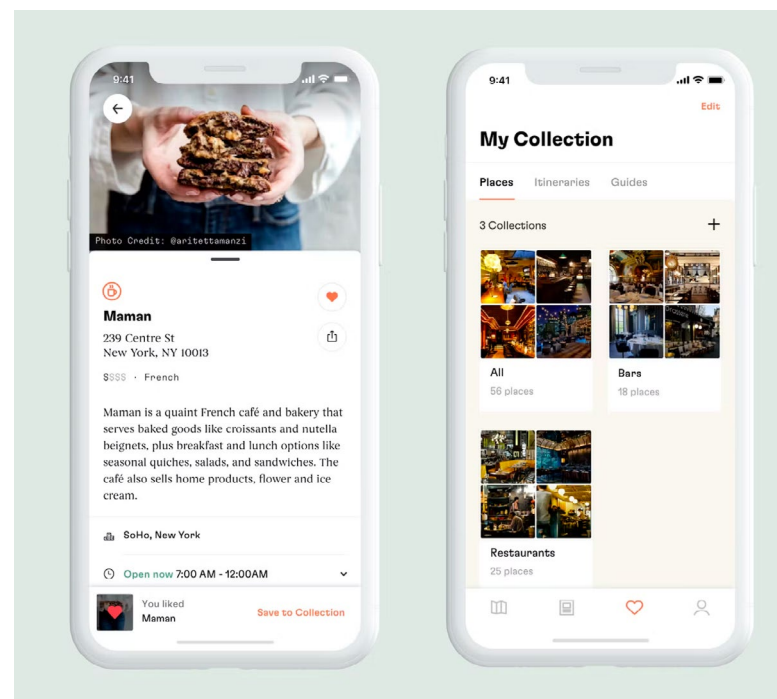
Till vänster: Läskedryckerna av varumärket Poppi har iögonfallande förpackningar som tydligt signalerar dryckernas smaker.

I mitten: Rytmisk affisch av Paula Scher för Public Theater.

Till höger: En infografik som visar hur kända kreativa personer använt sin tid. Infografiken ger en snabb överblick men gör det också möjligt att fördjupa sig i enskilda personers tidsanvändning.

Reklam: I reklam spelar layout en mycket viktig roll eftersom den påverkar hur budskapet förmedlas och hur effektivt reklamen fångar de potentiella köparnas uppmärksamhet. Vi ser mycket reklam varje dag både i stadsmiljön och på nätet men ibland stannar vi upp för att fundera på en annons som är särskilt smart utformad.

Webbplatser och mobilappar: Layouten avgör hur en webbplats eller app ser ut och hur lätt den är att använda. Om layouten är rörig kan det bli besvärligt och frustrerande att använda webbplatsen eller appen, men en väl utformad layout gör upplevelsen både tilltalande och användarvänlig.

Hur skapar man layout?

Vet du var designprocessen börjar?

Inte nödvändigtvis vid datorn, utan helt enkelt med papper och penna. Med penna och papper kan du snabbt skissa upp dina idéer och prova ut olika lösningar på kort tid.

Det kan ändå vara svårt att få idéer ur tomma intet, så det kan vara bra att samla inspiration. Du kan samla referenser – bilder, exempel eller inspirationskällor – som får dina idéer att lyfta.

Det kan till exempel vara bilder från bildalbumet på mobilen, exempel du hittat på Pinterest, spännande färgkombinationer, olika texturer eller lekfull typografi – allt som hjälper dig att forma och stärka din egen designvision.

När du har kombinerat skissarbetet med att samla referenser är din designprocess redo för nästa steg: att ta klivet över till datorn och börja arbeta i ett dataprogram för layout. Följande program används ofta för layout:

Adobe InDesign: Det här är kanske det mest populära layoutprogrammet och används i stor utsträckning för att designa trycksaker som tidningar, böcker, broschyrer och annat tryckt material.

Adobe Illustrator: Illustrator är känt som ett vektorbaserat grafikprogram, men det används ofta också vid layoutarbete – särskilt för logotyper, infografik och andra detaljerade grafiska element.

Adobe Photoshop: Photoshop används ofta för att redigera och behandla bilder för layout, men det kan också användas för själva layoutarbetet, särskilt i digitala projekt.

QuarkXPress: Det här är ett annat professionellt layoutprogram som har använts länge. Det är en konkurrent till Adobe InDesign.

Affinity Publisher: Det här är ett nyare program som har fått positiva omdömen för sin användarvänlighet och effektivitet. Affinity Publisher är ett bra alternativ för dig som söker något annat än Adobes produkter.

Canva: Även om Canva inte är lika avancerat som några av programmen ovan, är det ett smidigt och lättanvänt verktyg för enklare layoutarbeten – särskilt för grafik till sociala medier.

Avståndet mellan de olika elementen i en layout

Det är viktigt att tänka på relationen mellan olika element – till exempel rubrik, text och bilder – när det handlar om visuell design. Avståndet påverkar hur betraktaren uppfattar layouten och hur elementen spelar samman med varandra.

I en effektiv layout ska element som hör ihop eller bildar en enhetlig helhet placeras nära varandra. Det hjälper till att skapa en visuell koppling och att tydliggöra relationen mellan elementen. Text och bild som hör till den ska ligga nära varandra, så att läsaren kan koppla ihop dem.

Om elementen inte hör ihop eller har olika syften ska de i stället placeras långt ifrån varandra. Detta hjälper till att undvika visuell förvirring och gör layouten lättare att avläsa. Mellan olika avsnitt kan man använda tillräckligt med tomt utrymme för att varje del ska framträda tydligt.

Det är också möjligt att använda avstånd mellan olika element för att skapa gruppering. Gruppering hjälper till att strukturera och organisera innehållet och gör det lättare för betraktaren att förstå vilka element som hör ihop. Grupper kan skapas genom att placera objekt nära varandra och lägga till visuella kopplingar mellan dem.

Det händer mycket i bilaffischen. Här har man använt väldigt många olika typsnitt och mängden information är stor. För mycket information förvirrar betraktaren och det centrala budskapet blir ottydligt.

I Konsthallens affisch är konstnärens namn och utställningens tidpunkt tydligt framträdande, vilket i det här fallet är den viktigaste informationen. Intill konstnärens namn finns utställningens namn. Bilden har linjerats – placerats i linje – med den övriga texten och till vänster har man lämnat gott om utrymme. I övrigt är layouten relativt kompakt.

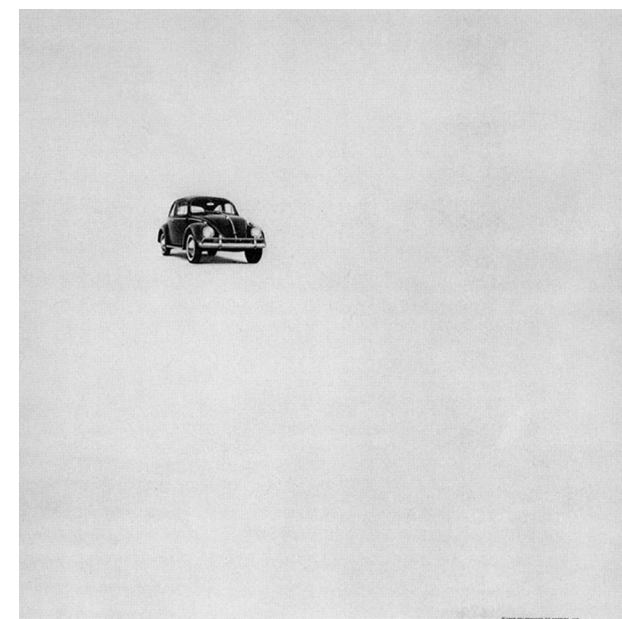
Tomrummets betydelse

I visuell design syftar tomrum på områden där det inte finns bilder, text eller annat innehåll. På fackspråk kallas tomrummet ofta för negativ yta eller vit yta. Även om negativa ytor kan se ”tomma” ut, hjälper de till att göra layouten tydlig och lätt att förstå. Negativ yta ger ögonen vila och underlättar att förstå och särskilja olika delar i layouten. Om layouten är för fullpackad kan den bli förvirrande och svår att tolka.

Negativ yta kan också hjälpa till att styra betraktarens uppmärksamhet till vissa delar av layouten. Om man till exempel vill lyfta fram en viss bild eller text, är det bra att lämna gott om negativ yta omkring den. Negativ yta är också viktig för att skapa balans i layouten. En välplanerad användning av negativ yta kan göra layouten visuellt tilltalande och lätt att läsa. En negativ yta behöver dessutom inte alltid vara bara vit eller helt tom. Den kan också ha en annan färg eller innehålla texturer.

I affischen för den australiensiska mat- och vinmässan används negativ yta som ett effektmedel. Vinflaskorna och en gaffel bildar tillsammans ett mönster som anknyter till festivalens tema.

Think small.

Our little car isn't so much of a novelty any more. A couple of dozen college kids don't try to squeeze inside it. The guy at the gas station doesn't ask where the gas goes. Nobody even stores it at our shop. In fact, some people who drive our little

filver don't even think 32 miles to the gallon is going any great guns. Or using five pints of oil instead of five quarts. Or never needing anti-freeze. Or racking up 40,000 miles on a set of tires. That's because once you get used to

some of our economies, you don't even think about them any more. Except when you squeeze into a small parking spot. Or renew your small insurance. Or pay a small repair bill. Or trade in your old VW for a new one. Think it over.

Helmut Krone använder negativ yta effektivt i affischen ”Think Small” för Volkswagen – den stora vita ytan runt den lilla bilen framhäver budskapet ”Think small” på ett kraftfullt sätt. Den negativa ytan leder också blicken direkt till bilen och texten under, vilket förstärker affischens budskap.

Linjering av element

Med **linjering avses inom visuell design** hur olika bilder, texter eller andra element placeras i förhållande till varandra. Linjeringen kan vara horisontell, vertikal eller diagonal, och den kan få layouten att kännas lugn, dynamisk eller spännande. Med hjälp av linjering kan man också skapa grupper: element som ligger nära varandra uppfattas som en enhet, medan sådant som ligger långt ifrån varandra tillhör olika grupper. Exempel på olika typer av linjering är kantlinjering och centrerung. Dessa kan till exempel användas när man linjerar text eller organiserar hela layouten.

Till vänster i bilden är elementen linjerade i förhållande till varandra, medan de till höger är placerade utan någon samordning.

Till vänster ser vi fyra olika typer av kantlinjering, och till höger två olika centrerungar.

Hierarki och kontrast

Inom visuell design innebär hierarki att man ordnar element enligt hur viktiga de är, dvs. efter deras prioritet. Det hjälper betraktaren att uppfatta layoutens struktur och läsa den i en logisk hierarki. Till exempel kan en rubrik ha ett större och tydligare typsnitt än brödtexten, vilket gör att rubriken framträder bättre och betonas hierarkiskt.

Kontrast skapar å sin sida tydlighet och visuell variation. Det kan innebära att man använder olika färger, stilar eller storlekar. Färg kan lyfta fram en viss del och göra den lättare att uppmärksamma, olika typsnitt hjälper till att särskilja element från varandra, och element av olika storlekar kan skapa dynamik och lyfta fram viktiga inslag i innehållet.

I praktiken betyder det till exempel att du kan använda en stark färg för att få en viss del av layouten att framträda, eller använda olika typsnitt för att göra olika delar av texten lättare att känna igen. Du kan också skapa kontrast med hjälp av former.

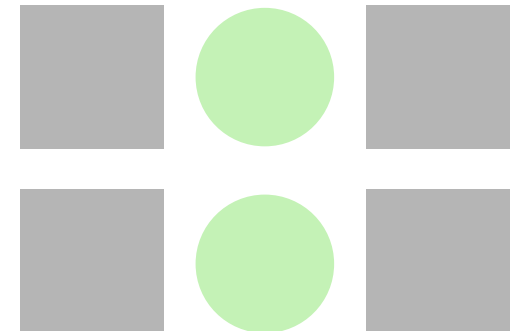
Lång rubrik

Em cum aut optate officia tiatecu pictatianisi cum expelent exces volores est harit presed que volorepedi doluptatur accum eos rem rero tempororum rerument quis expedit molorit, tem vollique ni restio torions equiat is aut ut volum volestiunt ullibus, senes dolorehenimetus.

Lång rubrik

Em cum aut optate officia tiatecu pictatianisi cum expelent exces volores est harit presed que volorepedi doluptatur accum eos rem rero tempororum rerument quis expedit molorit, tem vollique ni restio torions equiat is aut ut volum volestiunt ullibus, senes doloreheim etus.

Till vänster finns ingen hierarki mellan rubriken och brödtexten. Till höger har ombrytaren skapat hierarki mellan texterna med hjälp av olika typsnitt och typgrader (dvs. typsnittsstorlekar). Kontrast kan också skapas med hjälp av former och färger.

Repetition i layout

Repetition innebär inom visuell design att man använder liknande element i en publikation, till exempel samma typsnitt, färger eller former. Det skapar sammanhang och struktur i layouten. Man kan till exempel använda samma typsnitt i rubriker och brödtext, vilket ger layouten en harmonisk framtoning. Symmetrisk placering av objekt av samma storlek skapar rytm och balans. Repetition hjälper också läsaren att uppfatta strukturen och läsa innehållet, eftersom det blir lättare att känna igen likheter mellan olika delar.

På Helsingin Sanomats förstasida syns repetition till exempel i rubrikerna – men samtidigt har olika avsnittsrubriker fått olika färger. Rubriker som handlar om staden är turkosa medan rubriker om politik är markerade med en mörkare blå ton. Genom det kan särskilt återkommande läsare enkelt hitta artiklar och ämnen de är intresserade av när de bläddrar igenom sidorna.

När man bläddrar på sidan upprepas också nyhetsrubrikerna i likadana ramar. Variation på sidorna skapas genom sättet att placera bilder och text inom ramar. Till exempel i nyheten om Havis Amanda är bilden större, medan bilden i artikeln om presidentvalet är mindre och placerad bredvid rubriken. Sidans toppfält återkommer också i samma form på varje sida, vilket gör det lättare för läsaren att navigera på webbplatsen.

The screenshot shows the Helsingin Sanomat website with a dark blue header. The main content area features a grid of articles. The first article has a large image of Havis Amanda and a headline in blue. The second article has a smaller image of a fountain and a headline in purple. The third article has a small image of Havis Amanda and a headline in blue. The fourth article has a small image of Pekka Haavisto and a headline in blue. The layout uses repetition of colors and image sizes to create a structured and readable design.

Presidentinvaalit | Pekka Haavisto suosituin presidenttiehdokas Uutissuomalaisen kyselyssä

Stödraster och mallsidor i layout

Stödraster (kallas även grid, från engelskan)

När man gör till exempel en tidning, bok eller broschyr är det viktigt att layouten är enhetlig från början till slut. Ett stödraster fungerar som ett osynligt system av rutor och linjer som hjälper layoutaren att placera text, bilder och andra element prydligt. Även om stödrastret ger riktlinjer för placeringen gör det inte layouten stel eller förutsägbar. Layoutarens uppgift är att kombinera kreativitet och rutnätet till en fungerande helhet.

Mallsida (på engelska: template)

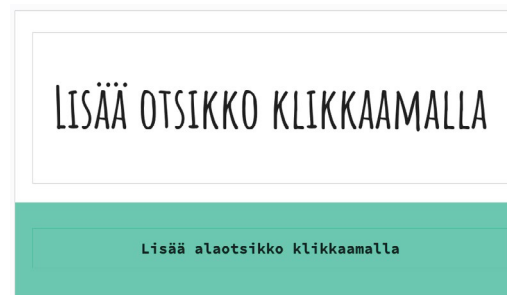
En mallside (sidmall) är som en färdig mall för hur sidan ska se ut. Mallsidan definierar var text, bilder och andra element ska placeras. Till skillnad från ett stödraster ger mallsidan ofta mindre frihet vid placeringen av innehållet. Mallsidor är praktiska när man vill att vissa typer av sidor alltid har samma utseende.

Layoutskiss

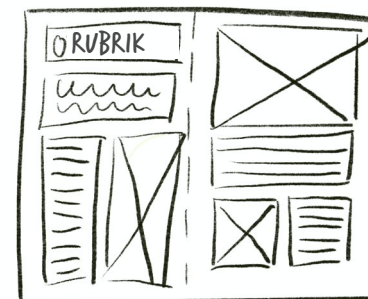
Innan du börjar själva layoutarbetet är det bra att göra en plan. I layoutskissen ritas eller skriver du hur den färdiga publikationen ska se ut. Det hjälper dig att få en överblick över vilka element du behöver och var de ska placeras. Det här steget kan spara mycket tid när du sedan går vidare till layoutprogrammet på datorn.

I Adobe InDesign används flera typer av stödraster för att stödja layoutarbetet, till exempel baslinjestödraster (till vänster) och stödraster för dokument (till höger).

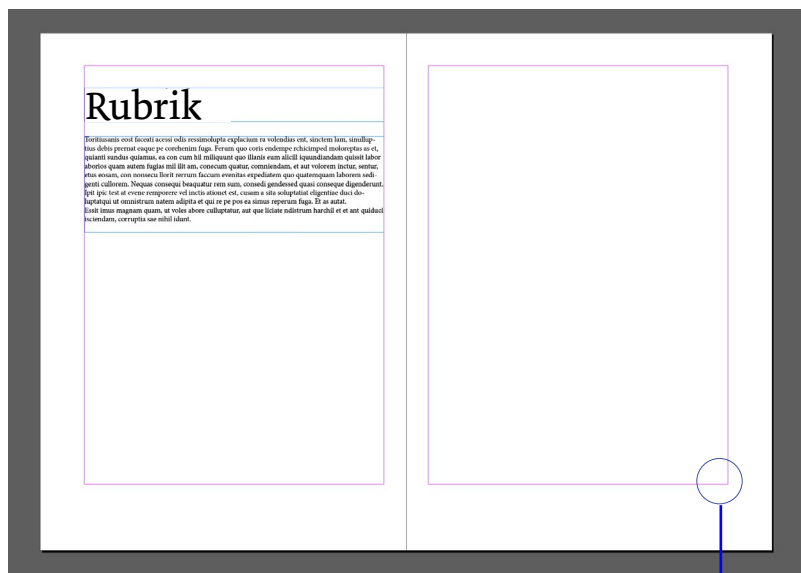
Mallsidor, templates, används också i program som Google Slides och PowerPoint.

En layoutskiss som du ritas för hand är en bra utgångspunkt för ett nytt layoutprojekt.

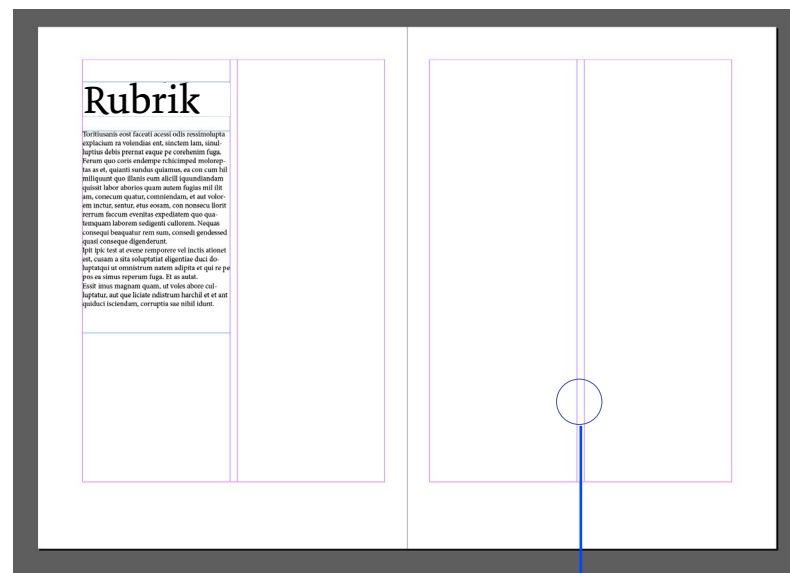
Marginaler och kolumner

Marginaler är sidans gränsområden – de vita ytor som finns längst upp, längst ner, till vänster och till höger på sidan. De fungerar inte bara som ett skydd mot att text och bilder hamnar för nära kanten utan hjälper också till att skapa visuell balans och tydlighet. Genomtänkta marginaler gör innehållet behagligt för ögat.

Marginaler i layoutprogrammet Adobe InDesign

Kolumner är lodräta sektioner som delar upp innehållet på en sida. I till exempel en tidning eller en broschyr kan texten vara uppdelad i två eller flera kolumner per sida. Att använda kolumner hjälper till att hantera stora textmängder, gör texten lättare att läsa och skapar struktur på sidan. De kan också hjälpa till att leda läsarens blick genom sidan och hålla layouten enhetlig.

Kolumner i layoutprogrammet Adobe InDesign

Olika layoutstilar

Olika layoutstilar har etablerade benämningar. Namnen syftar på hur innehållet är strukturerat och layoutat.

1. Dynamisk layout

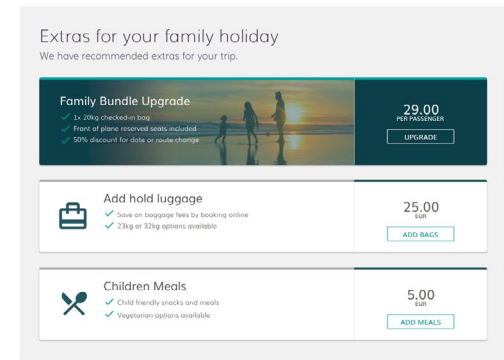
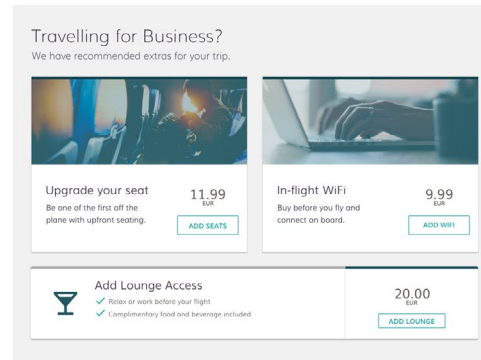
Artiklar och bilder är asymmetriskt utspridda över sidan, och sidans layout varierar. Elementens storlek och placering bestäms utifrån deras betydelse och visuella tyngd. Inom digital design kan till exempel en webbplats se olika ut för olika användare.

Dynamisk layout kan användas till exempel i broschyrer. I broschyren för Dansens hus är bilderna och textspalterna asymmetriskt komponerade, vilket skapar en känsla av rörelse i layouten.

2. Flytande layout

Texterna monteras i spalterna efter varandra. Rubrikerna är oftast enspaltiga och korta. Flytande layout har använts till exempel i äldre dagstidningar, men också i vetenskapliga texter.

1. Dynamisk layout (digital)

På webbplatsen för ett flygbolag kan innehållet variera beroende på om man bokar resan för semester eller för en affärsresa.

1. Dynamisk layout (tryck)

2. Flytande layout

Olika layoutstilar

3. Blocklayout

Artiklarna och bilderna är placerade i olika block. Det här är det vanligaste sättet att layouta tidningar i dag.

4. Cirkuslayout

Flera olika typsnitt, typgrader och bilder på samma sida i oordning.

5. Fokuslayout

Varje sida har en särskild fokuspunkt, till exempel en bild eller ett tajt avgränsat textfält.

6. Symmetrisk layout

Artiklarna och bilderna är symmetriskt placerade på sidan.

3. Blocklayout

5. Fokuslayout

4. Cirkuslayout

6. Symmetrisk layout

Olika layoutstilar

7. Statisk layout

Materialet upprepas på ett schematiskt sätt från början till slut. Till exempel i barnböcker är texten ofta monterad på samma sätt på varje sida.

8. Horisontell layout

En layout som betonar sidans breddriktning. Används till exempel i fotoböcker.

9. Vertikal layout

En layout där höjden är större än bredden. Används bland annat i broschyrer.

Reflektera! Vad får läsaren att vända bladet?

När man arbetar med ombrytning är det också viktigt att fundera på vad som får läsaren att vända bladet eller att förstå att en artikel är slut. I artiklar finns det ofta någon form av liten markering i slutet av textspalten som signalerar att texten tar slut. Men om artikeln fortsätter – vad får läsaren att vilja bläddra vidare? När texten är lättläst och tydlig kan läsaren koncentrera sig och kanske dras med av berättelsen. Väl valda bilder och illustrationer kan också göra läsaren nyfiken på vad som finns på nästa sida. I digital layout används olika symboler, till exempel pilar, för att leda betraktaren vidare.

Mer om ämnet

Webbplatser:

Rikligt med information om visuell design i kompakt form (på finska)

<https://www.graafinen.com/suunnittelu>

Vad är layout och hur arbetar en grafisk formgivare med den? (på finska)

<https://merjajaskara.com/mita-taitto-on-ja-miten-graafinen-suunnittelija-tekee-sen>

Exempel på tidskriftslayout (på engelska)

<https://alltimedesign.com/magazine-design-ideas/>

Exempel på webbplatslayout (på engelska)

<https://www.wix.com/blog/website-layouts>

Videor:

Grunderna i grafisk design: Layout och komposition (på engelska):

https://www.youtube.com/watch?v=a5KYlHNKQB8&ab_channel=GCFLearnFree

Om komposition (i konsten) (på engelska):

https://www.youtube.com/watch?v=VwUZ3PivD6I&t=50s&ab_channel=ArtwithFlo

Spel som anknyter till visuell design:

<https://digitalsynopsis.com/design/games-for-graphic-designers/>

Bildkällor

Omslag: www.unsplash.com

Sidan 1: Bild 1: <https://i.pinimg.com/originals/c3/9f/d4/c39fd45cd7b9e125a073b015c710e607.jpg>

Bild 2: <https://helmet.emagz.fi/reader/issue/10308/344292/1>

Sidan 3: Bild 1: <https://www.wikiart.org/en/laszlo-moholy-nagy/composition-a-xxi-1925>

Bild 2: <https://www.tate.org.uk/art/artworks/moholy-nagy-k-vii-too432>

Sidan 4: Hello, I am Erik: Erik Spiekermann: Typographer, Designer, Entrepreneur by J. Erler (Editor)

Sidan 5: Bild 1: <https://www.studionari.co.uk/projects/rafa-nadal/> Bild 2:

Sidan 6: Bild 1: <https://www.pentagram.com/work/the-public-theater/story> Bild 2: <https://drinkpoppi.com/>

Bild 3: <https://www.openculture.com/2015/01/the-daily-routines-of-famous-creative-people-presented-in-an-interactive-infographic.html>

Sidan 7: Ikoner från Adobes och andra programvaruleverantörers webbplatser.

Sidan 8: Bild 1: <https://holvi.com/shop/TaidehallinKioski/section/julisteet-posters/> Bild 2: <https://wildlotusmedia.com/5-flyer-mistakes/>

Sidan 9: Bild 1: <https://www.canva.com/learn/25-ways-to-design-an-awesome-poster-and-create-a-buzz-for-your-next-event/>

Bild 2: <https://kbronson2020.school.blog/2020/01/19/reverse-engineering-vws-iconic-think-small-campaign/>

Sidan 10: Anniina Lensu

Sidan 11: Anniina Lensu

Sidan 12: www.hs.fi

Sidan 13: Bild 1 och 2: <https://helpx.adobe.com/indesign/using/grids.html>

Bild 3: Google Slides

Bild 4: Anniina Lensu

Sidan 15: Bild 1: <https://www.branchspace.com/blog/how-dynamic-layout-can-be-used-to-boost-personalisation-in-the-travel-industry>

Bild 2: <https://digi.kansalliskirjasto.fi/search?formats=NEWSPAPER> Kuva 3: www.hs.fi

Sidan 16: Bild 1: <https://www.graphic-design-institute.com/types-of-graphic-web-page-layout/>

Bild 2: <https://www.behance.net/gallery/29679167/Sequential-Magazine>

Bild 3: <https://www.canva.com/learn/design-elements-principles/>

Sidan 17: Bild 1: <https://lastenkirjahylly.blogspot.com/2021/04/lukutoukkia-yokoulussa-ja-kirjastossa.html>

Bild 2: <https://inspirationhut.net/wp-content/uploads/2012/05/Publication-Layout-Inspiration-Santos-Henarejos-4.jpg>

Bild 3: <https://design.whitney.org/>

Webbplatsen Kuvistuubi.fi har skapats som en del av den riksomfattande utvecklingsuppgiften för bildkonst i gymnasiet. Materialet i helheten Komposition och layout i visuell design har tagits fram av den visuella formgivaren Anniina Lensu (Formgivare YH) i samarbete med Savonlinnan Taidelukio och Grafia rf. Sakkunniglärarna Katriina Kaija och Seija Tikka från Savonlinnan Taidelukio har också deltagit i utvecklingen av läromaterialet.

Läromaterialet testades vid Savonlinnan Taidelukio 2023. Handleddande lärare vid testanvändningen: lektor i bildkonst Seija Tikka (Konstmagister) I testanvändningen deltog följande studerande vid Savonlinnan Taidelukio: Keesia Anttila, Eli Hintsanen, Henna Huuha, Silja Hämäläinen, Valdo Kananen, Iisa Laine, Pulmu Puuko, Arin Peräniemi, Anna Pulkkinen, Lotta Siltakoski, Elli Vänskä.

Materialet har översatts av Leif Pietilä / Käännös-Aazet Oy.

Korrektur Joel Gräfnings.

Översättningen har beställts och utgivits av Stoff – Riksomfattande utvecklingsuppgiften i bildkonst.

